

3. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / К. Ингенкамп; [Пер. с нем. М.Н.Расказова]. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.

4. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: учебное пособие для студентов вузов – М.: Академия, 2002. – 207 с.

5. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: [Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн.] – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576(747) с.

6. Спасибенко С. Г. Формирование личности в условиях социализма: учебное пособие для вузов. – М.: Высшая школа. - 1986. – 160с.

УДК 37.091.12.011.3–051: 796.012–053.4

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Кошель В. М.,
аспірант*

*Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів*

Постановка проблеми. Розбудова національної системи освіти в сучасних умовах з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя яскраво окреслює потребу підвищення рівня здоров'я населення нашої країни, і в першу чергу – дітей та молоді як носіїв генофонду нації.

У національних програмах "Освіта" ("Україна ХХІ століття"), "Діти України", Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Національній доктрині розвитку освіти та програми "Здоров'я нації" – серед пріоритетних завдань визначено пошук шляхів удосконалення процесу збереження, зміцнення та формування здоров'я молодого покоління.

У Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні зазначається, що переважна більшість дітей дошкільного віку мають дефіцит рухової активності, недостатньо загартовані, та мають низьку витривалість [3, с. 3].

Доопрацьована з урахуванням потреб дошкільних навчальних закладів та у відповідності до вимог сучасності, програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років "Дитина" пред'являє високі вимоги до психофізичного стану дошкільників, що в свою чергу обумовлює необхідність покращення професійної підготовки вихователів ДНЗ.

Це означає, що зміст фахової підготовки майбутніх вихователів у ВНЗ, повинен включати стратегічні завдання розвитку дошкільної освіти в Україні а також враховувати потреби сучасних дітей в повноцінному навчанні руховим діям.

Об'єктивна потреба і соціальна значущість якісної професійної підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку, адекватної вимогам сучасності та недостатня теоретична і практична розробленість проблеми зумовлюють актуальність теми даного дослідження.

Мета статті – проаналізувати окремі аспекти професійної підготовки студентів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку науки дослідженням методологічного значення для постановки і вирішення проблеми фізичного виховання дітей дошкільного віку займалися А. М. Богуш,

Е. С. Вільчковський, Н. Ф. Денисенко, А. В. Кенеман, О. І. Курок, Т. І. Поніманська, Д. В. Хухлаєва та ін.. У багатьох дослідженнях, присвячених проблемі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах А. М. Алексюка, Л. В. Артемової, І. Д. Бежа, Г. В. Беленької, О. Л. Богініч, В. І. Бондаря, Л. П. Загородньої, І. А. Зязюна, В. В. Рибалка, С. А. Тітаренко та ін., також йдеться про недостатню готовність випускників педагогічних вузів до практичної діяльності.

Як показує аналіз останніх наукових досліджень та педагогічної практики, у роботі дошкільних навчальних закладів, зокрема у фізичному вихованні дітей залишається чимало недоліків: під час показу дітям вихователем допускаються помилки у виконанні рухів, пояснення педагога не завжди доцільно поєднується з демонстрацією рухів, порушуються вимоги щодо якості практичного виконання рухових дій, трапляється незнання методики навчання дітей дошкільного віку, виникають труднощі в наданні практичної допомоги дітям та виправленні помилок тощо. Це обумовлює необхідність удосконалення змісту процесу професійної підготовки студентів до роботи з фізичного виховання з дошкільниками, зокрема навчання руховим діям.

У сучасній педагогічній науці наявна велика кількість досліджень щодо професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів (Г. В. Беленька, А. М. Богуш, М. А. Машовець). Аналіз психолого-педагогічної літератури з даної проблеми свідчить про те, що на сьогодні питання підготовки педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах є актуальним.

Викладення основного матеріалу. Організація фізичного виховання у дошкільному навчальному закладі здійснюється передусім вихователем. Він виконує виховні, розвиваючі, освітньо-просвітницькі, управлінські, організаторські, проектувальні, адміністративно-господарські функції. Фізичне виховання тісно пов'язане з морально-естетичним, статевим, трудовим, економічним та іншими сторонами виховання. Центральною ланкою в роботі вихователя з фізичного виховання є навчання руховим діям, предстваленими у формі фізичних вправ.

Навчання руховим діям являє собою частину цілісного педагогічного процесу. Воно здійснюється цілеспрямовано, організовано за допомогою спеціальних методів і різноманітних форм, при активному навчальному впливі педагогів і дошкільників. При головній і спрямовуючій ролі вихователя забезпечується повноцінне засвоєння дітьми дошкільного віку знань, умінь, навичок, розвиток їх розумових сил і творчих здібностей.

Навчання можна визначити як спільну діяльність вихованців і вихователя, спрямовану на досягнення навчальних цілей, оволодіння знаннями, уміннями і навичками, передбаченими навчальними планами і програмами.

У фізичному вихованні навчання - це організований процес передачі і засвоєння системи спеціальних знань і рухових умінь, спрямованих на фізичне і психічне удосконалення людини [2 с.26].

Процес навчання має чітку структуру, включає в себе мету, зміст, методи і форми роботи, спирається на певні принципи. Рушійною силою процесу навчання є протиріччя: між потребою у знаннях, уміннях, навичках і їх відсутністю, що народжує потребу в пізнавальній діяльності; задоволення від успіху; усвідомлення суспільної важливості успішного навчання; прагнення до формування життєвому ідеалу. Ці рушійні сили, будучи приведеними в дію, породжують опосередкований глибокий внутрішній пізнавальний інтерес, що

сприяє успішній навчальній діяльності. Внутрішній інтерес є педагогічною цінністю не тільки як стимул до навчання, як тимчасовий психічний стан пізнавальної спрямованості, а як риса характеру дитини, як виховний результат навчального процесу, формуючого у дітей дошкільного віку працелюбне ставлення до пізнання дійсності.

У процесі професійної підготовки студентів до навчання дошкільників руховим діям важливо звертати увагу на структуру рухової дії. Досліджуючи складну психологічну структуру рухової дії, І. М. Онищенко [4] зупиняється на аналізі інтелектуальної діяльності і фізичної активності, використанні прийомів мобілізації вольових зусиль студентів для подолання труднощів, пошуків шляхів мобілізації резервів емоційного фону для успішного виконання рухових дій, моделюванні техніки нових рухових дій, використання спеціального обладнання та ін. Усе вищеперераховане є лише однією складовою процесу навчання руховим діям. Другою складовою є активна діяльність майбутніх педагогів, спрямована на свідоме засвоєння ними конкретного навчального матеріалу. На думку І. М. Онищенка, завдяки тому, що фізичні вправи „несуть” багато інформації не тільки про зовнішні ознаки рухових дій, а й про внутрішню суть власних рухових дій людини, процес засвоєння ускладнюється рядом додаткових вимог:

1. Під час виконання рухів треба прагнути, щоб діти спрямовували свою увагу на основні сторони рухових дій, швидко переключали увагу з одних об'єктів на інші, забезпечувати стійкість їх уваги;

2. Підвищувати активність психічних процесів за рахунок доцільного використання засобів, що забезпечують загальну психологічну підготовку;

3. Формувати глибокий і стійкий інтерес до рухової діяльності;

4. Виховувати позитивні моральні, інтелектуальні й естетичні почуття у процесі навчання руховим діям [4 с. 71-72].

Фізіологічною основою процесу навчання рухових дій є утворення і закріплення динамічного стереотипу в корі великих півкуль головного мозку. І.П. Павлов виділив три найважливіші умови утворення динамічного стереотипу. Першою умовою виникнення динамічного стереотипу є наявність подразників, які спричиняють певну активність центральної нервової системи людини. Другою умовою утворення динамічного стереотипу є наявність зовнішнього стереотипу (об'єкт пізнання), що становить комплексну систему подразників у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості. Третьою умовою виникнення динамічного стереотипу є необхідність активної функції аналізаторів, що опрацьовують сигнали як навколишніх, так і внутрішніх подразників. В аналізі і синтезі інформації беруть участь різні аналізатори, причому один з них виступає в ролі провідного. У процесі формування рухових дій найчастіше провідним виступає руховий аналізатор. До його складу входять кінестетичні клітини, що забезпечують аналіз різноманітних пропріоцептивних сигналів із м'язів, сухожилів та суглобів, а також еферентні клітини, з яких виходять пірамідальні шляхи і які є передавачами кіркових збуджень, що регулюють роботу скелетно-м'язової апаратури. Динамічні стереотипи, що лежать в основі рухових дій, не є постійними. Вони дуже рухливі й варіативні. Завдяки цьому людина має можливість будувати різні варіанти рухового акту, зберігаючи основу набутої рухової навички. Структура динамічних стереотипів, що лежать в основі рухових навичок, залежить від

змісту рухових дій. Багатство техніки рухів є причиною різноманітності динамічних стереотипів і структурних груп рухових навичок [6, с.18].

Ефективність процесу навчання дітей дошкільного віку рухових дій перебуває у прямій залежності від методів навчання і врахування вікових особливостей людини. Методи навчання можна значно активізувати й на цій основі прискорити процес навчання. Для цього необхідно дотримуватися наступних умов:

1. Навчання рухових дій слід починати з постановки конкретної мети перед студентами й вироблення в них розуміння важливості та необхідності певної навички;
2. Забезпечувати свідомий характер навчання, розвивати стійку увагу та виховувати глибокий інтерес до конкретних рухів і дій;
3. Формувати впевненість і створювати бадьорий настрій за допомогою широкого використання засобів психологічної підготовки;
4. Запроваджувати змагальну ситуацію в процесі навчання нових рухових дій для мобілізації додаткових резервів у цілеспрямованій руховій активності;
5. Застосовувати прийоми ритмізації під час навчання рухів, правильно чергувати виконання вправ та інтервали між ними;
6. Не допускати перевтоми;
7. Широко використовувати навчальну апаратуру й допоміжні технічні засоби;
8. Показувати вправи виразно з використанням наочних посібників для формування чітких образів рухів;
9. Використовувати прийоми активізації мислення, щоб студенти намагалися порівнювати, конкретизувати та систематизувати рухові дії [6 с.32].

Дотримання перелічених вище умов значно активізує процес професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів, сприяє використанню їх в нових нестандартних ситуаціях, швидшому досягненню високого рівня сформованості певних рухових дій.

Висновки. Таким чином, проведений нами теоретичний аналіз вказує на те, що процес професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів розглядається як багатокомпонентне явище. Цілком очевидно, що основним механізмом удосконалення системи професійної підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку є активізація навчальної діяльності самого суб'єкта професійної підготовки. Формування у нього прагнення до самостійного планування траєкторії власної навчальної діяльності з урахуванням індивідуальних можливостей.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у більш детальному вивченні етапів формування професійної готовності майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку в умовах вищих навчальних закладів.

Резюме. У статті висвітлюються деякі шляхи удосконалення підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку. Проаналізовано праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів. Запропоновано ряд практичних пропозицій, спрямованих на активізацію процесу професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до

навчання рухових дій дітей дошкільного віку. **Ключові слова:** професійна підготовка, майбутні вихователі, рухові дії, діти дошкільного віку.

Резюме. В статті освещаются некоторые пути совершенствования подготовки будущих воспитателей к обучению двигательным действиям детей дошкольного возраста. Проанализированы труды отечественных и зарубежных ученых по профессиональной подготовке воспитателей дошкольных учебных заведений. Предложен ряд практических рекомендаций, направленных на активизацию процесса профессиональной подготовки воспитателей дошкольных учебных заведений к обучению двигательным действиям детей дошкольного возраста. **Ключевые слова:** профессиональная подготовка, будущие воспитатели, двигательные действия, дети дошкольного возраста.

Summary. This article highlights some of the ways to improve the training of future teachers for teaching motor action preschool children. Analyzed the works of local and foreign scientists on training teachers of preschool education. A number of practical proposals aimed at boosting professional training of future teachers of preschool educational institutions for teaching motor action preschool children. **Keywords:** training, future educators, motor actions, pre-school children.

Література

1. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія / Г. В. Беленька. - К.: Світлич, 2006. - 304 с.
2. Булкин В. А. Основные понятия и термины физической культуры и спорта. - СПб.: РГПУ им. А. И. Герцена, 1996. - 48с.
3. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О. Л. Кононко. - К.: Ред. журн. "Дошкільне виховання", 2003. - 243 с.
4. Онищенко І. М. Психологія фізичного виховання і спорту. - К.: Вища школа, 1975. - 192 с.
5. Петренко С. А. Структура педагогічної діяльності вихователя з навчання дошкільників основним рухам / С. А. Петренко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту: Зб. наук. праць за ред. Єрмакова С.С. - Харків, 2003 - № 24 - С. 66 - 72.
6. Петренко С. А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Петренко Світлана Анатоліївна. — К., 2007. — 297 с.